

Én csak az utóbbi tizenhat évről beszélek

VISSZHANG - L. évfolyam 5. szám, 2006. február 3.

Mert abból indulnak ki, hogy az övék, az ő történetük, az ő esetük, az ő kálváriájuk, az ő vesszőfutásuk nem olyan. Nem úgy, nem annyira, és nem is olyan mélyre. Az ott, kérlek, sötét, de még csak nem is szeplő. Elszíneződés, legföljebb. Abból indulnak ki, hogy az övék kisiklás, félreértés, véletlenség, közösségi kistanács által legalizált csalfa konspiráció. Abból indulnak ki, hogy az övék a maga nemében bátorság, életmentés, gyalázatosan lényegtelen semmiségek kusza szövődése, ifjonti ostobaságok, félelmek, gyerekségek virágoskertje holmi aljas mocsárvilág közepén. Abból indulnak ki, hogy ha formailag tán' hasonló is a dramaturgia - fenyegetés, karton, aláírás, eszpresszó stb. -, a lényegét tekintve nem olyan.

Én meg abból indulnék ki, hogy nincsen olyan, hogy nem olyan.

Ha a te almád is abban a zsákban rohad, nem mondhatod, hogy az én jonatánom nincsen a tisztelt szerencsétlen kollektívában. Illetve nem mondhatod, hogy: na, jó, megengedem, benne van, de ez egyáltalán nem lényeges. Mert az a lényeges, hogy az enyém. Mert engem megtévesztettek, engem kihasználtak, engem megfélemlítettek, mögöttem százak állnak, mint egy kardos agyaghadsereg, hát akkor ez miért is lenne olyan?!

Pedig olyan.

Nos, itt a kiváló alkalom, azt ne mondjam, a magától értetődő fényes lehetőség, hogy eszünkbe jusson Tar Sándor debreceni író, a magyar realista széppróza megújítója, kiváló novellista, a barátait, a mentorait beáruuló spion, élt, ameddig bírta. Gondoljatok arra, ha ezt kérni lehet, gondoljunk tehát arra, hogy ez a Tar miként vitte, jószerivel egyedül ezt a jókora zsák almát kocsmától kocsmáig, szerkesztőségtől kiadóiig, magánytól magányig, a másnaposság fűrésztelepétől Embólia kisasszony halálos öleléséig. Vitte, és beszélt közben, mindenféle marhaságokat hordott össze, rosszindulatú volt, vádaskodott, nem értette, mi a roppant istenért kizárólag ő cipeli a zsákot, mely egyre nehezebb és egyre terhesebb volt neki. Nem volt ez a Tar üdítő látvány. Puffadt arc, zavaros tekintet, és rajta nehezedett, mint Kristófon a kisgyerek, az a töméntelen sok alma. Pénzzé tette a szégyenletes múltját, jól eladta, közben kapaszkodott, siránkozott, fenyegetőzött. De vitte a terhet, mert rátették, és mert ő is magára vette. Tar nagyszabású diskurzusok, morális alapvetések tematikájává vált, csillogott az égen, mint a Hajnalcsillag. Ki lett téve a közbeszéd történelmi nagyablakába, íme a rendszerváltás közbohóc bábfigurája. Látta kárhozatát, bűnét és bűnhődését öreg és fiatal, látta őt mindenféle egyszerű köznézelődő.

És bizony szívdobogva figyelhette őt az is, akinek a "nem olyan bűnét, nem olyan megesettségét, nem olyan balesetét" éppenséggel Tar hurcolásza ide s oda a nyilvánosság részvétlen reflektorfényében. Erre a gondolatra aztán hümmögni kezd a szívem. Hiszen senki nem mondta neki, Tarnak, hogy jól van, egy kicsit most átvenném tőled a terhet.

Nem Tar miatt kellett volna mondani, mert neki az lett a dolga, sorsa, feladata, hogy cipekedjen, húzzon-vonjon, hanem izé, hanem csak úgy.

Nem, úgymond, művészileg ábrázolni, nem fellehelgetni a fikció színes léggömbjei közé, és látja, aki látja, és érti, aki érti, hanem szépen elmondani.

Nem azért beszélni, hogy személyesen jobb legyen, hanem hogy pontosabb legyen a helyünk. Talán nem lesz jobb, sőt feltehetően rosszabb lesz, kicsivel több és másfajta szenvedés, de bizonyos időkben így működik a szabadság.

Megannyi kellemetlen mellékhatás.

(És, kedves barátaim, most hogy felháborodtok, hogy méltán becsült és nagyszabású művészi alkalmat féltetek, hogy előfizetésről lemondotok, hogy szeretet remegtette tollhegygel aláírtok, hogy sértettségetek nem gyógyuló sebét szakértői húspapírba csomagoljátok, kérlek válaszoljatok egy szelíd, jóllehet célzatos kérdésre, mondjátok csak, akkor Tar története olyan volt?!

Lehet kicsit tovább árnyalni.

Szóval, kinek a története nem volt olyan?)

Darvasi László